

Ishaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays

LETO—YEAR XI.

Entered as second-class matter January 22, 1910, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO, ILL., ČETRTEK 13. JUNIJA (JUNE) 1918.

STEV.—NUMBER 138.

Published and distributed under permit (No. 148) authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.

Kongres hiti z delom in razpravami.

MOGOČE DOBI KRATKE POČITNICE V JULIJU.

Mediševanje o davčni predlogi končano okoli 20. junija.

Washington, D. C. — Novo davčno predlogo izdelujejo, medtem pa kongres hiti s proračunom in drugimi predlogi, da do konca dela in če je mogoče dobi kratke počitnice sredi poletja v juliju.

Zaslišanje pred odsekom o novi davčni predlogi se nadaljuje, toda zanimanje zanjo je tako majhno, da upajo končati z zaslišavanjem še okoli 20. junija, da prične takoj z izdelovanjem davčne predloge, ki prinese \$8,000,000, 000 in jo je priporočil zakladniški tajnik McAdoo.

Senatni vojaški odsek je pričel z zaslišanjem o vojaškem proračunu. Zaslišani bodo armadni eksperti in odsek upa, da predlaga predlogo senatu v prihodnjem tednu. Nekateri senatorji pričakujejo opozicijo proti zborničnemu predlogu, ki daje predsedniku oblast, da pozove v armado toliko vojakov kot jih potrebuje.

V kongresnih krogih upajo, da konferenčni izraznajo nespornost med zbornico in senatom o poljedelski, poštni in pristanišni predlogi še v tem tednu. Pričakujejo, da senat odneha in inštruirajo svoje konferenčnike, da črtajo Goretov predlog, ki določa \$2.50 za bušelj pšenice.

V senatu je pričel boj za prohibicijo senator Jones iz Kalifornije. Senatorji v splošnem niso naslonjeni prohibiciji, ker po njih mnenju tak predlog ne soglasja z ustavo.

Pred konferenčniki je tudi oljnat predlog, ki bo najbrž kmalu mešana.

NA TRGU ZAHTEVAJO NEPO- TREBNE PRODUKTE.

Washington, D. C. — Omejitve proizvodnje nepotrebnih produktov je povzročila povpraševanje po njih na trgu. Zvezni rezervni odbor poroča, da trgovci in konzumenti naročajo nepotrebne produkte, ker se boje, da izginejo s trga. Naročila se množe na glasovne, fonografe, godbinne instrume, in druge take produkte, brez katerih se lahko izhaja v vojni.

Trgovske razmere so v deželi nepovod zdrave. Vojna naročila seveda vedno bolj in bolj izpodirajo produkcijo nepotrebnih produktov. Delavske razmere so precej izravnane, na vzhodu se delavci precej menjajo iz industrije v industrijo. Denar ima skromno vseh zveznih rezervnih distriktih stalno ceno.

Iz Chicaga h. St. Louisa poročajo:

Chicago: Trgovske razmere do- lože, industrija v polnem obratu, denar se dobi na posojilo po stalni ceni.

St. Louis: Trgovina izvrstna, industrija v splošnem aktivna, delavske razmere se zboljšujejo.

DEZERTER USTRELJEN.

Haure De Grace, Md. — 26-letni Leonard Price, dezertir in Camp Leeja, Va., je bil ustreljen, ko je hotel pobegniti z zemljišča skoli stražnice.

Skočil je čez plot. Lajtnant Sharpe mu je zaklical: "Stoj!" Price se ni oziral na klic in lajtnant je ustrelil. Price je bil zadet, toda vuceno je tekal. Lajtnant je ustrelil drugič in zadel Price, ki je se bežal. Oficir je ustrelil tretjič in zadel dezerterja v glavo, ki se je takoj zgrudil mrtev na tla.

VRISNE.

Danes hladnejše; vetrovi severozapadni. Solni vzhod ob 5:14 a. m.; solni zahod ob 8:25 p. m.

Srednji zapad dobi vojna naročila.

ODREDBA PRINAŠA OLAJŠA VO ŽELEZNICAM.

Vzled preoblihi naročil na vzhodu je železniški obrat zelo otežkočen.

Washington, D. C. — Vlada namerava znižati vojna naročila na vzhodu, kjer so tovarne preobložene z naročili. Ko se to izvrši, bo srednji zapad dobil precej vojnih naročil.

Vojni industrijski odbor, kurivna uprava in železniška uprava so podale izjavo, v kateri pravijo, da ne bodo v bodoče pomnožili vojnih naročil na vzhodu in v distriktu, ki je poznan, da je preobložen z naročili. V ta distrikt spadajo novoangleške države, vzhodni in južni del države New York, Pennsylvania do Williamsporta in Altoone, New Jersey in Delaware, vzhodni Maryland, Baltimore ni všteti.

Dognali so, da je bilo 85* vojnih naročil v prvem vojnem letu oddanih industrijalcem v tem distriktu. Železniški promet se je zelo zgotostil in težko je bilo oskrbovati industrijska podjetja v tem distriktu s premogom. Težko je bilo tudi prevažati sirovine in dovršene produkte. Zgoščeneje prometa v tem distriktu je največ povzročilo, da je prišlo v zadnji zimi do praznikov in industriji.

Sedaj bodo razdelili vojna naročila prek velikega ozemlja. Razdeljeno delo bo povzročilo veliko olajšavo za železnice, ker bo prevažanje blaga razdeljeno na večje železniško omrežje. Po prejšnji metodi za oddajo vojnih naročil so bile železnice silno obremenjene na vzhodu in železniški obrat se ni mogel gladko vsrtili.

V srednjem zapadu je tudi lažje dobiti delavce kot na vzhodu. V nekaterih delavskih stavbinskih strokah v Chicagu je še vedno precej delavcev na razpolago, iz katerih lahko industrija črpa delovne moči.

ZDRUŽENE DRŽAVE NE SMEJO SPREJEMATI KONZERVIRANIH ŽIVIL.

Washington, D. C. — Vlada je dobila od patriotičnih žen v dar toliko konzerviranega ovojja in zelenjave, da je bila živilska uprava primorana izdati izjavo, da vlada ne more sprejemati takih darov.

Zakon določa, da vladni departement le tedaj lahko sprejme produkt, če ga plača. In če bi vlada lahko kupovala doma konzervirana živila, bi jih ne mogla kupovati, ker druga postava zopet določa, da morajo vladni organi nadzorovati pripravljane živil za armado in mornarico.

Živilska uprava izjavlja, da so ponudbe ameriških gospodinj hla-levredne in patriotične, toda sprejeti jih ne more, vendar se pa te ponudbe lahko odkažejo na pot, da bodo koristile v splošnem stvari, za katero se bojujejo Združene države in njeni zavezniki.

PONESREČENI LETALCI.

Belleville, Ill. — Lajtnant R. Bardwell je bil na mestu ubit in major Brooks je bil teško ranjen, ko sta padla na tla z letalom iz visočine 400 čevljev.

Houston, Tex. — V San Leonu sta ponesrečila letalca lajtnant Roger Montgomery in lajtnant William R. Hartline.

Montgomery je obležal mrtev, Hartline je pa zadobil lahke poškodbe.

San Antonio, Tex. — Lajtnant Harry Dodds je umrl v oporišni bolnišnici za poškodbami, ki jih je zadobil pri padcu iz 200 čevljev visočine.

East Greenwich, E. I. — Jack McGee, ki je večkrat javno nastopil kot letalec, je smrtno ponesrečil pri letanju.

Senat razdeljen glede odprte diplomacije.

BORAH TRDI, DA JE PREDSEDNIK ZANJO.

Drugi senatorji pravijo, da ni tako.

Washington, D. C. — V torko so se senatorji zedinili, da glasujejo o resoluciji senatorja Borah v sredo popoldne. Senator Borah je predlagal k resoluciji senatorja Underwooda, da se o pogodbah med državami razpravlja javno.

Ko odhajajo te vrstice v tisk, je težko izreči, na kateri strani bo večina, kajti senatorji se dele glede tega vprašanja v dve strani. Predlog senatorja iz države Idaho pravi, da se pogodbe obravnava javno, dokler dvetretjinska večina v senatu ne sklene drugače. Če propade njegov predlog, bo senat najbrž glasoval takoj o Underwoodovem predlogu, ki določa čas za razpravo.

Senator Kitchcock iz Nebraske, predsednik odseka za zunanje zadeve; senatorji Reed iz Missourija, McLean iz Connecticuta, Smith in drugi so kritizirali predlog senatorja iz države Idaho.

Senator Hitchcock je ugovarjal, senatorji iz države Idaho in Idaho, da je predsednik menil splošno evropsko navado, po kateri delajo tajne pogodbe, ne da bi o tem obvestili ljudstvo, ko je govoril o javnih pogodbah. Pristavil je, da se ne more misliti, da bi s mirovne pogodbe sklepalo v javni dvorani.

V začetku razprave je senator Fall iz Nove Mehike opozoril senat na časnikarsko vest, po kateri najvišji sodnik Brandeis in polkovnik Edward M. House prigovarjata predsedniku, da napove Turčiji in Bolgariji vojno.

"Napoved vojne je stvar kongresa in ne predsednika, sodnika Brandeisa ali polkovnika Housea, izjema je le, da želi kongres nasvet od predsednika," je dejal senator Fall in k temu dodal, če predsednik ne more sodelovati z odsekom za zunanje zadeve, naj se odsek reorganizira. Senator Fall pripada k republikanski stranki.

MILJON PUŠK IZDELANIH PO NAPOVEDI VOJNE.

Washington, D. C. — Odkar so Združene države vstopile v vojno, so producirali v Ameriki nad 1,500,000 pušk. Tako poroča vojni departement. Od teh pušk je 1,140,595 predelanih enfilodovk, 176,796 springfieldovk vzorec 1903 in 351,270 ruskih pušk.

Poleg teh pušk je v rabi še 600,000 springfieldovk. Oskrbniški departement ima pušk za 2,000,000 mož. Produkcija pušk se seveda vedno množi. Samo v prejšnjem tednu so jih izdelali 35,640.

IZ "SUHEGA" MESTA.

Fort Wayne, Ind. — Država Indiana je postala suha država in v mestu Fort Wayne je dovoljeno le življenje neopojnih pijač.

Te dni so hoteli na dveh motor- nskih vozovih vtihotapiti v mesto 5,280 steklenice piva. "Mokrota" je prihajala iz Payna, O. ki je oddaljen 22 milj od "suhega" mesta. Policija je izvedela za nameravano vtihotapstvo. Zaplenila je pivo in aretirala voznika.

GOULDOVA MORA PLAČATI ODŠKODNINO.

Trenton, N. J. — Znana milijonarka mrs. Edith Gould iz Lakewooda je povozila Louis Gevirizmana z avtomobilom, ki je vložil tožbo za \$10,000 odškodnine. O- krajno sodišče mu je priznalo \$2,500 odškodnine, ki jo je sedaj potrdilo tudi prizivno sodišče.

20 MLAČNEŽEV ARETIRANI.

Hammond, Ind. — V Hammondu in East Chicagu so uradniki justičnega departementa prijeli dva- jset mlacnežev.

Predsednikova poslanica mehiškemu ljudstvu.

ZDRUŽENE DRŽAVE NE IŠČEJO KORISTI OD VOJNE.

Bojujejo se za obrambo demokracije in trajen mir.

Washington, D. C. — Govor predsednika Wilsona, s katerim je adresiral mehiške častnike, bo priznan kmalu kot zelo važna poteza proti kajzerjevimi mahinacijam v ameriških republikah v Centralni in Južni Ameriki. Njegov govor preveva duh vsemeričanstva.

Predsednik je uporabil ugodno priliko, da po mehiških častnikar- jih pove svoje misli mehiškemu ljudstvu. Njegov govor je bil naj- prvč objavljen v Mehiki in po tem šele v Združenih državah. Vzrok temu je iskati v tem, "da bo govor priobčen v celoti in ne v odlomkih, ki ima dokazati mehiškemu ljudstvu, da so Združene države vstopile v vojno, da brani- jo demokracijo in ne radi lastnega dobička.

Predsednik Wilson pravi: "V prvih treh letih vojne sem imel težkoče, da prepričam departamente za zunanje zadeve evropskih narodov, da Združene države ne iščejo nič zase, da njih nevtiralnost ni sebična, in če pride ali če ne pride (vojna), da ne bodo imele nobenih materialnih koristi od vojne, nobeneva materijalnega objekta, nobeneva teritorija in trgovine ali kaj podobnega.

"V pisarnah za zunanje zadeve so bili možje, ki so me osebno poznali in so mi verjeli. Jaz upam, da sem ravnal pošteno, ko sem jim zagotovil, da naši nameni ne iščejo koristi, toda mislil so, da te obljube, prihajajo od akademičnega gentlemana, ki je pro- čel od navadnih informativnih viro- in govori o idealističnih namenih samostana.

"Niso verjeli, da govorim, kar govori srce ameriškega ljudstva, toda ves čas sem vedel, da je tako. Sedaj ve vsakdo, ki pride v doti- ko z ameriškim ljudstvom, da govorim o njegovih namenih."

V dokaz, da se Združene države bojujejo za demokracijo, služi tudi izjava, v kateri pravi predsednik, da ne zapusti Rusije.

Omenil je tudi pohod ameri- ških čet v Mehiko in izjavil, da se je to zgodilo, da Združene države pomagajo Mehiki, da se znebi mo- ča, ki ni bil na mestu. Povdaril je, da želi, da pride čas in bo Zdru- ženim državam mogoče dokazati, da niso iskale koristi v tej vojni.

Govoril je tudi o ligi narodov, ki jamči v bodoče mir in sicer mir, v katerem narod zaupa narodu.

IZPOVED NAJTEGA IN PRO- PESIJONALNEGA UBIJALCA.

New York, N. Y. — "Bil sem ubijalec za \$15 na teden. Včasih mi je bos kaj posebej odrinil," je pričel Joseph Esposito, alias "John Lefty" na sodišču in tako priznal, da je bil najet ubijalec. Pričel je proti Erio Terranovu in Charles Lombardiju.

Esposito je bil celo ponosen na svoj posel. Pripovedoval je, kako je bil najprvo samo najet pre- tepač, ki je pretepal zaznamov- ne žrtve, potem se je pa povspel do ubijalca. Ko so ga vprašali, ko- liko ljudi je že ubil, je mirno od- govoril: "Samo štiri."

NAPAD MEHIŠKIH BANDITOV NA VLAK.

El Paso, Tex. — Pri banditskem napadu na osebni vlak pri Las Orasu, Durango, je bilo ubitih 60 stražnikov in pasažirjev, Banditje so odmaknili tračnice in vlak je skočil raz tir. Banditje so po us- zgodi naskočili vlak in pobili me- hiške vojakke, ki so stražili vlak. Po dokončanem napadu so zapali vlak. Trije ranjeni potniki so domov in da njihovi domači vidi- jo, kako "dobro se imajo" vojaki na Francoskem. Pri vjetnikih so našli tudi nerabljenega razglednice štela 800 mož.

Novi uspehi Američanov.

Osvojili so gozd in ujeli 350 Nemcev.

Ameriške strojne puške so zdesetkale sovražne čete.

Z ameriško armado ob Marni, 12. junija. — Bataljon ameriških mornarskih pešcev je večeraj zju- traj osvojil severni del gozda Belleau severozapadno od Chateau Thierryja, vjel 350 Nemcev (Prusov in Saksoneev), vpleniil dva Kruppova topova tripalčnega kalibra, več velikih možnarjev za metanje min in večje število stroj- nih pušk.

Zavezniška artilerija je pred napadom dve uri bombardirala gozd in napravila iz njega pravi pekel za Nemce. Furiozni napad Američanov je Nemce tako izne- nadil, da so se takoj podali, me- tem ko so ameriške strojne puške povzročile sovražniku silne iz- gube. Radi dobre topniške prepa- racije so bile naše izgube zelo majhne.

Včerašnji plen v omenjenem gozdu vsebuje dva prva topova, ki sta prišla Američanom v roke. Topova sta bila dobro krita, ali naši mornarji, ki so okupirali stra- teški gozd, so ju kmalu odkrili z ostalim plenom vred privlekli v ozadje nove bojne črte. Ameri- škemu poveljništvu je sklenilo posl- ti prva vpljenjena topova v Wash- ington, kjer bosta stala na javnem prostoru na obeh vsakomur.

Izgubljeno gozdno postojanko so branili oddelki pruske garde, ki jih imenujejo cvet nemške ar- made. Kljub temu niso bili kos ameriškim mornarskim pešcem.

Washington, 12. jun. — Zada- je poročilo generala Pershinga iz Francije se glasi:

"Naše čete so večeraj izvršile us- pešen napad v gozdu Belleau se- verozapadno od Chateau Thier- rya. Vjeli smo 250 mož, med ka- terimi so trije častniki, in vple- nili večjo množino materijala, v- števil strojne puške in več minu- metov. — Na Woevru so naše ba- terije neutralizirale sovražni o- genj."

(Pershingovo poročilo omenja boje, ki so se vršili v pondeljek in o katerih so poročevalci s fron- te že javljali. To poročilo se ne ti- če večerajšjega napada v gozdu Belleau, pri katerem so Američani vjeli nadaljnih 350 Nemcev in v- pleniili dva Kruppova kanona.)

Američani pripravljani v Pikar- diji.

Z ameriško armado v Pikardi- ji, 12. jun. — Ameriške čete v okolišču Cantignija, ki se nahaja v senci nove velike bitke, ka- tera zdaj divja med Nemci in Francozi, so pripravljani na vse, kar pride. V okolišču Cantignija je danes mir. Večeraj je ameriška artilerija na- pojila s plinom nemške pozicije. Grmenje topov med Montdidie- rom in Noyonom je prav blizo in v slučaju, da se bitka pomakne proti zapadu, tedaj pride ameri- ški okolišču v ogenj. Ameriške patru- lje so neprenehoma na delu in vsak čas privedejo enega ali več vjetih Nemcev. Večeraj je deže- valo in bojišče je zelo mrzlo in mokro, medtem ko je bila zadnja dva tedna skoraj vročina.

Z Ameriško armado ob Marni, 12. jun. — Nemški vjetniki, ki so prišli v pesti ameriških mor- narskih pešcev v pondeljek, iz- gledajo okakor topla tatov. Ko so jih Američani preiskali, so našli njihove šepce nabasane s prstani francoskim denarjem in razno zla- tino. To dokazuje, da Nemci po- stajajo in kradejo po zapuščenih francoskih hišah. Pri nekem Nemcu so našli žepno ruto polno prstanov in denarja in vrhutega je imel pri sebi okrog sto fotogra- fij, ki predstavljajo francoske vjetnike, razjane francoske vasi in nemške častnike, sedeče pri pol- nih mizah. Slike so nedvomno na- menjene, da jih vojaki pošiljajo domov in da njihovi domači vidi- jo, kako "dobro se imajo" vojaki na Francoskem. Pri vjetnikih so našli tudi nerabljenega razglednice

s sliko napadajoče nemške čete pod nemško in turško (!) zasta- vo in s tiskanimi besedami "Be- reit zum letzten hieb" (pripravl- jeni za zadnji udarec). Te raz- glednice gotovo daje vojakom nemško poveljništvo za namenom, da jih pošiljajo domov in s tem delajo korajžjo svojim sorodni- kom.

Dnevni seznam izgub.

Washington, 12. jun. — Danes objavljena lista vsebuje 127 imen. Izgube so porazdeljene: 15 mož ubitih v boju, 9 jih je umrlo za ranami in 18 vled bolezn, 18 mož je smrtno ponesrečilo (eden na e- roplanu), 6 je težko in šest lahko ranjenih, enega pa pogrešajo.

Skupne izgube znašajo do dan- es: 1087 ubitih v boju, 327 je umrlo za ranami in 1218 vled bo- lezn, 415 mož je smrtne ponesre- čilo in 4250 je ranjenih; skupaj 7646 mož.

FOCH JE USTAVIL NEMCE, PROTIFRANCOZI NA LE- VEM KRILU.

Paris, Francoski vojni stan poro- ča danes, da se je velika bitka med Montdidierom in Noyonom nadaljevala vso noč s nepopisno silovitostjo. Mogočni nemški na- pad v središču fronte, na brega- vilih rečice Aronde in blizu St. Maura, so bili docela odbiti. Fran- coska armada je stopila v protio- fenzi na levem krilu bojne č- te in vrgla sovražnika nazaj v- hodno od vasi Mery in gozda Gen- lis. Obtem so Nemci odviseli lo- kalne boje na črti med Solmon- som in reko Marno. Napadeli so med Marno in gozdom Villers- Cotterets, toda bili so odbiti na vsi črti.

Paris, 12. jun. — Francozi i- protinapadi na 21 milj dolgi fronti med Montdidierom in Noyonom, rode lepe uspehe. Francozi bele- žijo pridobitve v sredi in na le- vem krilu; na desnem krilu so Nemci z ogromnimi živlenskimi izgubami potisnili francoske branbovee skozi dolino ob reki Oise v okolišču Ribecourta. Fran- cozi so se umaknili iz trikota Dredinourt-Ribecourt, da se izo- gnejo nepotrebnim izgubam.

Geeral Foch je večeraj dvakrat udaril po Nemcih na osem milj dolgi črti med Rubensecourtom in St. Maurem in vrgel sovražnika dve milj nazaj. Nemci so se tr- dovalno upirali, ali francoske čete so s pomočjo dobrega topni- škega kritja in večjega števila "tenkov" zavalovile naprej in po- netle vse pred seboj. Francozi so se približali južnemu koncu Le- Fretoyja in okupirali hribe med Coureillesom in Mortemerom. Najljutejša bitka je bila južno o- St. Maura, kjer so Nemci šrtvo- vali tisoče in tisoče življenj, da bi obdržali težko prisvojene postoj- janke, ali bilo je vse zastoj; u- makniti so se morali. Največ kr- vavega uspeha je imel sovražnik na desnem krilu, kjer je napade- l z veliko silo z namenom, da dobi kontrolo nad dolino Matz. Dobil je nekaj tal v Macheumontu in Bethancourtu, drugod je pa bil odbit.

Več kot 10,000 Nemcev so vjeli Francozi v zadnjih protinapadih. Nemci mečejo nove divljiče v o- genj z paravnostno blazno furijo. Računa se, da se je število sovra- žne napadajoče armade pomnožilo iz 250,000 na 400,000 mož in v o- zadnju je ravno toliko rezerv, s katero neprenehoma krpaajo vr- zel in zamenjavajo razbite divlji- če.

Sinoči je nemški vojni stan po- ročal: "Na bojišču južnozpadno od Noyona so se francoski napadi izjavili s velikimi izgubami." — V prejšnjem poročilu pa pravi nemški vojni stan, da je število

(Dalje na 3. str., 1. kol.)

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Izhaja dnevno razen nedelj in praznikov.

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) in Kanada \$3 na leto, \$1.50 na pol leta in 75c na tri mesece; Chicago in inozemstvo \$4.50 na leto, \$2.25 na pol leta, \$1.13 na tri mesece.

Naslov za vrn. kar ima stik s listom:
"PROSVETA"

2887 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Issued daily except Sunday and Holidays.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$3 per year; Chicago and foreign countries, \$4.50 per year.

Address:

"PROSVETA"

2887 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

Telefon Lawndale 4638.

Datum v oklepaju n. pr. (Maja 30—18) poleg vsakega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnovom potekla naročnina. Ponovito jo pravilno, da se vam ne ustavi list.

POSOJILA SVOBODE. — VSTOP V AMERIŠKO ARMADO OLAJŠAN.

Vlada razpiše od časa do časa posojilo svobode, da dobi od ljudstva posojilo za kritje vojnih stroškov. Do sedaj so bila razpisana tri posojila svobode in pri tretjem posojilu svobode so delavci kupili veliko število zadolžnic svobode.

Slovenska narodna podpora jednota je napredna podpora organizacija in priporoča svojim članom, da povsod sodelujejo, kjer gre za zboljšanje razmer v človeški družbi. Sedanja vojna se bje za zmago demokracije in poraz avtokracije, ki ima svojo največjo oporo v fevdalni Nemčiji in avstro-ogrski monarhiji. Predsednik Wilson je jasno povedal od stopu Združenih držav v svetovno vojno, da niso šle Združene države v vojno, da podjarmijo ali pridobe kakšen kos zemlje, ampak da izvojujejo pravico, da smejo narodi sami odločati o vladi in se jim ne sme vsiliti vlade, za katero ne marajo. Z drugimi besedami bi rekli: Združene države so izdrle meč v obrambo svetovne demokracije. Kdor se bojuje za demokracijo, se logično vojskuje tudi za zboljšanje razmer v človeški družbi. Demokracija pomeni napredek, avtokracija pomeni nazadovanje in stopicanje nazaj v tiste čase, ko so fevdalci imeli največjo moč in jim je bil zajec več vreden kot kmetič, ki je oral, sejal, žel in mlatil, da je prehranjeval leno "modrokrvno" gospodo v gradovih.

Ko je bila vojna napovedana, je ameriška vlada logično potrebovala tudi denar za vojašnice, topove, puške, ladje in drugo vojaško in mornariško opremo, kajti Združene države niso bile militaristična država kot Nemčija in Avstrija, ki sta imeli pripravljeno opremo za milijone vojakov. Če ameriška vlada potrebuje denar, si ga sposodi pri ljudstvu, in razpisala je prvo posojilo svobode.

Slovenska narodna podpora jednota je takoj pri razpisu prvega posojila kupila za \$30,000 zadolžnic svobode, obenem je pa njih list priporočal, da naj člani store svoje dolžnosti in podpišejo prvo posojilo svobode, v kolikor jim pripuščajo njih sredstva. Bilo je razpisano drugo posojilo svobode in S. N. P. J. je kupila za \$40,000 zadolžnic svobode. Še pred razpisom drugom posojila svobode, je bil gl. odbor S. N. P. J. oficijelno obveščen od zakladniškega departmeta, da pošlje k posvetovanju v Washington svojega zastopnika. Odbor je to storil in zastopnik S. N. P. J. je bil z drugimi zastopniki podpornih organizacij, ki so dobile povabilo, da odpošljejo zastopnika in so ga tudi poslale, predstavljen predsedniku Wilsonu. Prišlo je tretje posojilo svobode in S. N. P. J. je podpisala za \$35,000 tretjega posojila svobode.

Slovenska narodna podpora jednota lastuje kot organizirana celota danes za sto pet tisoč dolarjev zadolžnic svobode.

Člani S. N. P. J. so pridno podpisavali prvo, drugo in tretje posojilo svobode. Koliko so podpisali člani S. N. P. J. kot poedinci posojila svobode, seveda ne vemo, ker nimamo o tem statističnih podatkov. Le toliko nam je znano iz raztresenih poročil in dopisov v "Prosveti", da so člani S. N. P. J. v tako velikem številu podpisali tretje posojilo svobode, da smo lahko ponosni na to dejstvo.

Slovenska narodna podpora jednota obstoji skoraj iz samih delavcev. Če rečemo, da je v nji 97 odstotkov delavcev, smo približno zadeli resnico. Lahko rečemo, da so mnogi člani S. N. P. J. investirali vse, kar so imeli, v zadolžnicah svobode, kajti delavcu ne preostaja mnogo za investiranje denarja. In če se hočemo poslužiti jezika zakladniškega departmeta, bi morali reči: "Kdor premore, da kupi eno zadolžnico svobode, in jo kupi, je boljši patrijot, kot tisti, ki jih lahko kupi 100 in jih kupi le 99."

Vojna še ni končana in razpisano bo četrto posojilo svobode itd., kadar bo ameriška vlada zopet potrebovala denar za uspešno nadaljevanje vojne. Prepričani smo, da bo S. N. P. J. kot organizirana celota zopet storila svojo dolžnost in izvršili jo bodo tudi člani kot poedinci, kadar

bo prišel od ameriške vlade poziv za četrto posojilo svobode.

Stari člani in taki, ki ne morejo iz drugih vzrokov vstopiti v armado, bodo s kupovanjem zadolžnic svobode in vojnovarčevalnih znamk in delom v industriji in na polju podpirali vojno za svetovno demokracijo. Za vojaško službo sposobni slovenski fantje in možje pa pojdejo v ameriško armado in mornarico, da se spoprimejo s sovražnikom na bojišču in pomagajo izvojevati zmago demokraciji nad avtokracijo.

Danes, ko se bje veliki boj za osvoboditev malih narodov in zmago demokracije, ki so jo zapisale Združene države na svoj prapor, ne more biti drugače. Kdor ni sposoben za vojaka ali pomorščaka, mora na domačih tleh podpirati ameriško vlado, da lahko uspešno nadaljuje vojno proti avtokratom centralnih sil. Za vojaško službo sposobne slovenske fante in možje je pa mesto v ameriški armadi in mornarici. Zdaj ni nobene ovire več, kajti vsakdo, ki vstopi v ameriško armado, lahko postane ameriški državljani, če se izreče, da je pri volji oditi na bojišče in v boj proti armadam kajzerja in habsburškega Korla.

Postava za olajšavo naturalizacije je bila sprejeta pred kratkem in od tega dne je tudi Slovincem odprta pot z ameriško armado na bojišče, čeprav niso državljani, da pomagajo uničiti militaristično moč avtokratov centralnih držav.

Naš človek.

(Iz mojega dnevnika.)

Letos je velika suša in zato slaba letina.

Na prošnjo in agitacijo duhovnikov je šlo okoli 130 romaric in romarjev iz bližnjih vasi na Brezje in Bled. Iz oddaljenih vasi se je pridružilo še kakih 500. Lepa armada večinoma žensk, svetih Amazonk, bojevnica za sv. vero.

Pri sosedu je vse živo. Nocoj so se vrnile. Danes zjutraj, predno so odšle, so bile pri obhajilu. Podal sem se tja tudi jaz. Polna hiša otrok in starih ženic, ki so prišle poslušat, kako je bilo na boji potih. Nekateri romarice so bile pijane. Sosedinja gospodinja je imela glavno besedo in je pripovedovala:

En frančiškan je napravil tako lepó pridigo, tako nas je priporočal materi božji tako nam se je zahvaljeval, da se je moral zjokati vsak, ki ga je poslušal. Posebno na začetku in na koncu je lepo govoril. Pravil je, naj molimo in prosimo mater božjo in dala nam bo vse, kar želimo na duši in na telesu. "Niste se krtili," je govoril, "zapustiti svojih otrok in priti iz zapuščenih svojih krajev sem k svoji edini materi, katera gleda vedno na vas in si vse zapomni." Za jokati je bilo ... Mati božja je na Bledu bolj lepa, bolj debela, bolj polna v obrazu kakor ona na Brezjah (in pogladila se je s potno roko po obrazu). Na Bledu je v cerkvi ena vrh in vsak se jo mora dotakniti. Gospod so nam rekli, da mora vsaka zvoniti. Kar po deset nas je zvonilo skupaj in se obenem smejali ... Maše so bile samo (?) po goldinarju. Zelo lepo je bilo ...

Ona je brbljala naprej, druge pa so pazljivo poslušale in vsak hip je bilo slišati: "Oh, kako je moralo biti lepo!" in mlade hčerke so vzdihovale: "Ko bodem starejša, pojdem tudi jaz." "Tudi jaz." "Jaz tudi."

Kaj se hoče s takim ljudstvom, ki ga vjame duhovnik takoj na svoje limance, ki ga takoj prevzame, ker z zdravimi očmi in pri belem dnevu ne vidi? Maše samo po goldinarju! Za našega človeka, ki trpi največje uboštvo in poleg tega v taki suši ni goldinar nič ... Koliko plačanih prošelj, koliko ofrov, koliko kupljenih svetih podob? Vse to gre iz žepa siromašnega ljudstva, ki naj bi živelo le od besed božjih, v žep božjih namestnikov, kateri pa ne morejo živeti od svetih besed, temveč od pristradnega evenka... Peljejo našega človeka v Lurd in Rim, da se še bolj utrdi v pokornosti in ponižnosti, kajti ni še zadosti pokoren, ponižen in — klerikalen ...

Vsa okolica govori le o romarjih. Kako lepe pridige, spovedi, obhajila! ... Nikdo pa ne ve povedati ničesar o krasoti slovenske zemlje, slovenske švice: Bled, Bohinj, Vintgar itd. Za naravo nima smisla nobeden. Kaj takega se more zgoditi le pri našem človeku, ki občuduje le lepoto neumetniških svetih podob, kipov in cerkva, ki poljubuje ogle različnih eltarjev in različne ostanke, ki me-

še denar za maše in drugo, ki ne prestando le prositi, moliti in se spoveduje, a ima doma v družini in s sosedji večer kreg in prepir ... "Veste, strina, vse svoje križe in težave sem pozabila, vse trpljenje in težkoče so izginile, tako sem bila zadovoljna, tako vesela, da ne morem dopovedati," je pravila romarica.

Zvečer sem šel h kumu. Nephnehoma se vrtil govori o božjih potih, svetih podobah, žudežih, o litanijah, spovedih, duhovnikih: "Dušo in telo bi dala," je vzdihnila pobožna ženica, "ko bi moja vnuka znala peti pri sv. maši na koro ... Naš rod ni za kolo, stroje in enake nove stvari, ne, naš rod mora biti tak, kakoršni so bili naši predniki. Pustimo mi te stvari na miru, kaj nam bo pomagalo to frfranje na kolesih? Meni se dela omotica v glavi, ko vidim koga, da se peče. Noge so najboljše. Človek naj hodi, ptič naj leti, riba naj plava! Bog daj, da bi vsi padli in se pobili, ki se vozijo na kolesih," je še zaželela iz globočine pobožnega srea.

Kaj bi dejala o drugih tehničnih izumih? Slovenski narod ni za te stvari, naši predniki so hodili peš! Tehnika in napredek nas gotovo ne more podreti, ker imamo trdne noge ...

varjal le amen ... Iz kota sem slišal: Dobil je 24 ur zapora. To je prava mehanika, priporočljiva za proučevanje ...

To pohajanje v cerkev, to romanje, te neprestane molitve bi bile izgubile gotovo že davno svojo moč, ko bi se ne bila cerkev organizirala na moderni način na gospodarakem polju.

Stari ljudje ne morejo čuti, ako kdo kaj reče o duhovniku, četudi je resnično, ker duhovnik je svet človek, od boga postavljen in kot tak ne more storiti kaj slabega. V vseh stvareh je tako, kakor pravi gospod in to si ne da pobiti z enostavnega razloga, ker drugače ne more biti. Ali je potem težko izrabljati to zaupanje? Gotovo ne, kakor to vidimo samo pri našem človeku.

Kako so daleč od pravih pojmov v fiziki, astronomiji, zemljepisju in drugih znanostih. Strela je zažareno železo; ko pada toča, se mora vreči pred vrata stol narobe tako, da štrlijo noge proti nebu; London, Pariz, Petrograd, Rim so enako oddaljeni, Dunaj je najbolj oddaljen (zato nam ne more morda niti pomagati), New York je nekaj oddaljeniji, ker je v Ameriki; kako je neki mogoče, da je le en četrt zemlje, tri četrt pa vode, ko je okrog povsod zemlja. To so našemu kmetu še vedno problemi.

J. A.

pisati se bodo množile tudi zahve po večji produkciji papirja. Konzul Widerstrom je mnenj da bi ruske železniške avtoritete lahko gospodarile z železniške sistemom mnogo bolje, da bi tretje prišle v okom železniške problemom.

Meseca maja, 1917 je stalo stranskih progah 4.797 lokomotiv in 46.520 vagonov, ki so čakali poprave; Medtem pa se je čutil po vsi Rusiji splošno pomanjkanje železniških voz in lokomotiv. Pred nedavnim so izjavili ruski železniški strokovnjaki, da je Rusijo življenskega pomena, zgradi vsako leto 6000 milj železniških prog in ta proces mora nadaljevati večje število po končani vojni.

Ruska blatna pota bo treba spremeniti v trdne ceste, ki bi zmoglo nositi velike tovorne zave in težke avtomobile. Prikuje se velikega razvitka cest železniškega sistema v ruskih stih, kar se že sedaj opaža. V ko število cestnoželezniških voz, ki so sedaj v rabi, jih bo potre premeniti, ali pa predelati, da do odgovarjajo povečanemu količemu prometu. Zahteva po materiji, ki se jo rabi v modernih p nih žagah, bo velikanska.

Widerstrom trdi, da je bil delek žita v Rusiji leta 1916 s raj normalen. To je prvič, da p haja uradna oseba s tako tr vijo. Ako je temu tako, potem r rajo biti v Ukrajini velike zal žita. Iz raznih virov je prišlo poročil, da so med Kijevom in deso velike zaloge žita v dobstanju.

Klanje živine v dobi vojne preskrbovanje armade z mesom zelo znižalo število ruske gov živine. Pomanjkanju mleka in rovega masla se ne bo še tako tro odpomoglo, kajti ruske poljine se morajo najprvo preskrti z živino.

Widerstrom pravi, da so m gi ruski, nekaj bogati viri sedaj skoro popolnoma izprp. Prejšnja vlada je imela odred ko so ovirale uničevanje, ozir lovljenje prevelike množine todpa po revoluciji se masa na odredbe ni več ozirala in ker poleg tega primanjkovalo še d gih živil, so se vrgli z vso silo ribolov.

Ruska sladkorna industrija ves čas tekom vojne padala in daj se proizvaja komaj polov toliko sladkorja, kot ga potre je Rusija za domače potrebe. tem je še distribucija zelo ov na, tako da mnogi sploh ne d nobenega sladkorja.

Pomanjkanju premoga ni va pomanjkanje premogovnih pla nego slab sistema proizvajanj nesposobnosti povečati rove in boljati sistem. Vse te stvari b priganjale moderno Rusijo, da napela vse moči za gospodar razvijanje, ki je glavni pogo kulturno razvijanje vsakega roda.

AMERIŠKA TRGOVSKA MARIKA.

South Bend, Ind. — Hual predsednik plovibnega odbora, izjavil pred absolutno uš "Notre Dame", da bo trgov brodogov Združenih držav v 1920 imelo 25,000,000 ton m teže.

To je največje trgovsko brod je, ki je bilo kdaj zgrajeno svetu, in bo stalo nad \$5,000,000. Brodogovje bo tvorilo trgov zvezo z republikami v Južni A riki; tvorilo bo most za razv nje produktov na Japonsko, v sijo, Kitaj, Avstralijo in Orje; služilo bo trgovini z Evropo in friko.

"Pri vsem tem bo pa silu brodogovje načelom človečnosti brez iskranja osebnih koristi in na načelih svobode in pravice, katerih je bila ta republika u novljenja," je rekel mr. Hurb.

"Veliko trgovsko brodogovje ga gradimo, mora biti najve brodogovje mednarodne poštno pravilnosti in pravičnega rav nja po vojni. Postati mora vel in življenska mašina, v katero Amerika preprečila izkoristit slabih po močih; zadrževanje vico s silo," je nadaljeval mr. bey.

Mr. Hubey je povedal, da vni ravnatelj Schwab pričala da letos zgradi ladje s 3,000 tonami mrtve teže, v prihodnj letu pa se zgradi 13,518,000 m mrtve teže.

Obnovite naročnino na Prosveto, če vam je potekla.

Stockholm, Švedsko. — Kljub vsem težavam, zmešnjavam in premembam, ki so nastale v Ruji vsled vojne, je vojna v enem oziru Rusiji vendar koristila, ker bo morala napeti vse svoje moči in izrabljati vse svoje naravne vire kot nikdar poprej v zgodovini te države, da si bo zopet opomogla iz sedanje krize in gospodarakega ter političnega kaosa, v kateroga je sabredla valed vojne. O pomoči bo morala svoja prometna sredstva in industrije in to bo naganjalo življenske sile Rusije na vztrajno delo. To je mnenje švedskega konzula Widerstroma v Petrogradu. Konzul pričakuje to aktivnost Rusije kmalo po vojni. Zahteve po boljših, modernih prometnih sredstvih, kanalizaciji, razsvetljavi in drugih napravah civilizirane družbe, so danes splošne v Rusiji in razvijanje Rusije bo hitro in velikansko, kakor hitro pridejo stvari v pravi tir, pravi omenjeni konzul.

Mobilizacija industrije po porazih kampanje leta 1915 je prinesla velike uspehe v mnogih pogozah ruske industrije, posebno v kovinski industriji. Nastala so nova industrijska središča, kot v Samari, Rybinsku in Nijem Novogorodu.

Napredovala je tudi papirna industrija in potreba papirne, se zelo občuti. Sedaj se importira mnogo papirja iz Švedske. Z njejem ruskega ljudstva žitni in

ZAJEDAVCI.

Spisal Ivan Molak.

(Nadaljevanje.) Ali greš z menoj, Martin? Ne boj se, saj naju nihče ne pozna... Čoln se zaziblje, voda pljuskne — ali globočine ni... Aaaa! kako naj grem za teboj, kako naj uto-nem, če pa ni globočine, če je voda komaj do kol-len! Ha!

"Martin, kaj ti je? — Tako stokaš in suvaš, okrog sebe — ali si bolan?"

Martin se zdravnin v sobi je tema. "Ah, te proklete sanje! Znozel bom, ako se kmalu ne zdani."

Njegove oči strme v tmino, ki je zopet oči-vela. Slike so se podile kakor tolpa divjih zveri, ki se zakade v dir za bežečim plinom — kakor žeta besnih in polnagih Indijancev, ki drve in končno zaplešejo v kolu okrog onemogle žr-tve. . . Bila je dolga, dolga in mačna noč.

Ko je Martin odpril nabrekli oči, je bilo soln-ce že visoko na nebu. Naglo se upre, da bi vstal, toda njegovi udje so bili kakor privezani. Začu-di se, kako je vendar mogel spatiti toliko časa, a v drugem hipu se mu zdi bedasto, da se sploh ču-di. Kaj pa je z njim? Ali si ni želel noči, ko je sijalo sonce?

Vrata se potihoma odpro in v sobo stopi Margeta.

"Čas je, da vstaneš Martin, ako hočeš iti v Chicago k zdravniku, kakor ti je naročeno."

Martin jo grozeče pogleda in se strese. "Oh, da; k zdravniku. Proklete sanje!"

"Ti si bolan, Martin."

"Ja? — Kdo — kdo ti je pa povedal? . . . Pa kaj govorim! Dete je boljše, ne?"

"Dete ni nič boljše; — ampak ti se vedeš tako čudno, neizrečeno čudno."

Rožnik se vgrizne v ustnice. Kaj mu to pri-poveduje?

Bil je lep, solnčen dan in Martin se je ne-koliko umiril, ki je sedel na vlak, ki je odropo-tal z njim proti Chicagu. Za trenotek je bil resig-niran; naj pride, kar pride. Ali ko se je čez do-bro uro ustavil vlak na velikem kolodvoru, je Martina zopet obšla nervoznost. Z ruto si je bri-sal potno čelo, in čimbolj se je bližal kliniki, tem-bolj so se mu tresle noge.

Počasi je prekoračil široke stopnice in te-žavo je stopal do elevetra, ki ga je dvignil v drugo nadstropje. Čakalnica je bila zopet polna ljudi in Martina je zabeležil v prsih, ko se je ozrl po njih. Bili so sifilitiki. . . Ko je končno prišla vr-sta na njega, bi bil najrajši obsedel v čakalnici. Zdelo se mu je, da ga kličejo pod vislice. Skoraj stemnilo se mu je pred očmi in mehanično so ga nesle noge v pisarno k profesorju-specialistu, ka-kor da ga vlečejo na vrvi.

Zdravnik s polno, črno brado in ledenega po-gleda vzame izkaznico iz Martinove roke in jo položi na mizo. Martin se nehoti spomni na pri-jazen in smehljajoči obraz doktorja Berringa. Zakaj se je on tako smehljaj, ko je prišel k nje-mu — in zakaj je ta tako mrzel in oduren kot sam hudobec? . . .

Profesor sname kšipalnik in zapiči vanj svo-je mrke oči.

"Martin Rožnik, vašo kri smo pregledali in našli v nji kal sifilitične bolezni. Vi ste bolni in otrok je od vas podedoval ravno to bolezen."

Martin ga pogleda z izbuljenimi očmi in gla-va mu omahne.

"Rekli — rekli so mi, da sem zdrav — — zdrav —"

"Kdor je tako rekel, je lagal. Zdravniki, ki so vas zdravili, so sleparji. Prevarili so vas! Si-filis, ko je enkrat v drugem štadiju, se ne preže-ve v treh mesecih; pravilno zdravljenje mora trajati od enega do treh let. Vaša bolezen se je potuhnila in navidez ste zdravi, ali nihče ne ve, kdaj zopet izbruhne z vso silo."

Zdravnik je govoril mirno, toda resno, ka-kor da gre za življenje ali smrt.

Rožnik ga gleda in začuti neko mrzlo zono od tinita do konec hrbtenice, kot da bi mu po hrbtu lazile kače. Naenkrat se pa pojavi v njem odpor. Nekaj ga je pogrelo v duši in trenutna misel — kakor bi mu nekdo zašepetal na uho — mu je rekla, da to ni res. On, ki ne čuti nobene bolezni, da bi bil bolan? — Kaj, če bi bil tudi ta zdravnik slepar? Ne daj se, Martin!

"Ali jas sem zdrav, zdrav, zdrav!"

Toliko da ni Martin kričal. Bile so obupne besede človeka, ki se potaplja in kliče na pomoč, češ: Kaj sem vam storil, da me ne rešite? — Toda profesor medicine se ni ganil in še trenil ni z očesom. Njegov pokle je zahteval, da govori resni-čno, čerav strašno resnično; z lažjo se ni mogel o-koristiti. Zadnje Martinove besede so ga celo spravile v hipen nasmeš.

"Želel bi vam, da bi bili zdravi, ali vaš otrok lokazuje nasprotno, če že nečete verjeti naši pre-skavi."

Martinova glava zopet klone. Slednja bilka rešitve je odplavala po vodi in njegov odporni duh je strl.

"O da — otrok, otrok! Ali je pomoč saj za otroka?"

Zdravnik skomizgne s pleči.

"Morda je in morda ni. Sicer pa ne bo dolgo živel."

Profesor napiše recept in ga izroči Martinu rekoč, da naj vpraša za zdravila v klinični lekar-ni, kjer jih dobi brezplačno.

Martin vzame listek, toda njegova glava ni vedela, kaj dela roka. Sam ni vedel, kako je pre-koračil čakalnico in prišel na ulico. Za lekar-no se še zmenil ni. Kakor omamljen je taval po mestu in se zaletaval v ljudi, ki so drveli mimo njega semintja. Marsikdo se je ozrl za njim.

Prevarjen! — Zanesel se je na ljudi, ki so mu bili prijatelji in svetovalci in od katerih je pričakoval pomoči; zupal je tistim, ki so se mu sladkali in mu jamčili zdravje in na njihove be-sede je zidal svojo bodočnost. Bila je laž — lepa laž, ki je zvalila njegovo ženo v Ameriko in mu zgradila tempel sreče, v katerem je spal in san-jal nekaj časa. . . Laž je bila, a katero so po-krili strašno resnico in ga zazibali v omotico, da je lahko ležal v blatu in sanjal, da leži na ro-žicah. Vsi lepo zasnovani načrti, vse lepe misli — vsa ponosna stavba srečne bodočnosti v krogu družine je tresčila ob tla in se razkadila v nič. . . Namesto nje je pa vstala pred njegovimi očmi čr-na slika iz nedavne preteklosti, katero je bil že davno vrgel od sebe, uničil njen sled in izbrisal spomin na njo; — — vstala je slika, oživila z vsemi svojimi grozotami in se naselila na razva-linah njegove razbite sreče. Njegova ranjena duša je poletela nazaj v rudarsko naselbino, kjer so zopet oživele — kakor zakleti duhovi — priče Martinove propasti, John Muc, Narodna go-stilna, Marička, Lake Wiew, — prvi simptom bo-lezni, muke in ponižanje, mazaška zdravila, vla-žuge, pogrezanje v propalost — — strašna slika, ki bi morala biti že davno pokopana in pozabljena.

Prevarjen, ogoljufan, bolan in — uničen!

Zdaj so mu vzeli vse in praznih rok se vrača domov k ženi. Praznih rok in z boleznijo, ki bo njegov — grob. Prevarili so ga za zdravje, preva-rili za težko prislužen denar, ogoljufali so njego-vo ženo in uničili njegovo dete, še preden je bilo rojeno. . . Njegovo dete je sifilitično kakor on in ne bo dolgo živel. Tako je rekel zdravnik.

Kaj pa zdaj?

V svojih nepopisnih duševnih mukah, ki so mu podile kri v glavo in ki so mu hotele raznesti sree, je Martin iskal odgovora na vprašanje: Kaj bo zdaj? — Ali naj pove ženi? Mar naj ji odkrije resnico, katero je tako spretno tajil do-slej? — — Kaj naj odgovori, ko ga Margeta vpra-ša: "Martin, kaj je otroku? Kaj je rekel zdrav-nik?"

Kdo mu naj svetuje odgovor na to vpraša-nje, kdo — njemu, prevarjenemu, zavržene-mu? . . .

Bila je že noč, ko je Margeta sedela pri oknu in gledala na ulico, po kateri je imel priti Martin. Na tleh se je igral Martinek in vnje-nem naročju je počival otrok, poln mozoljev. Ženo je hudo skrbelo. Kaj je s soprogom, da ga ni toliko časa? Že davno bi moral biti doma. Zrla je na ulico in željno motrila vsakega moškega, ki se je prikazal na oglu v svitu električne luči, toda njega ni bilo.

Ure so tekle in približala se je polnoči, toda Margeta je še vedno čakala. Napol omamljena vstane od okna in se opoteče proti spalnici. Ilo je že proti jutru, ko je zatislila objokane oči.

Vzbudilo jo je ropotanje vozov na ulici. Z ve-liko težavo je dvignila trdno glavo in pogledala zraven sebe. Martina še ni bilo.

Kaj se je zgodilo? Margeta plane pokonci, zavije dete v ruto, pograbi starejšega otroka za roko in odhiti v bližnjo ulico, kjer so stanovali Slovenci, Martinovi prijatelji. Rojaki so se začu-dili in obenem prestrašili, ko so slišali iz ust obu-pane žene, da ni Rožnika še od prejšnjega dneva domov. Šel je v Chicago k zdravniku zaradi ču-dne otrokove bolezni in od tedaj se ni povrnil, dasiravno bi moral biti doma že ob štirih popol-dne; vlak vozi vsako uro. Nikdar še ni izostal vso noč od doma in bati se je, da se mu je kaj pripetilo. Vrhutega je bil zadnja dva dneva tako ču-den, da ga ni mogla razumeti. O Bog, da bi le ne bilo kakšne nesreče!

"Morda ni nič hudega", jo tolaži sosed. "Martin se je kje zamudil. Morda je dobil znan-ec, ki ga je povabil k sebi na dom in ker ni hotel pomoči iskati vlaka, je prenočil v prijateljevi hiši. To se je že meni pripetilo, ko sem bil v Chicagu."

Margeta ni mogla verjeti. Prvič ji ni Martin nikoli povedal, da ima kakšnega prijatelja v Chi-cagu in drugič je obljubil, da se vrne od zdrav-nika naravnost domov, ker je v skrbah zaradi bolnega otroka. Vendar se je pa dala žena toliko pregovoriti, da počaka do polдне. Za vsak slu-čaj, ako je Martin prenočil pri komurkoli, se mo-ra vrniti do tega časa.

Toda Martina ni bilo. Uboga žena je hotela znoreti. Kam se naj obrne, kam naj gre? Zopet je šla k rojakom, kjer se je onemogla zgrudila na stol. Moških še ni bilo iz tovarne, in ženske, ki so bile same doma, ji niso mogle pomagati; to-lažile so Margeto in zdihovala z njo vred, otroci so pa jokali v mešanem zboru.

Na Chicago je legel večerni mrak in na miri-jade luči in lučice je zamigljalo po ulicah, na giz-davnih napisih trdk, skozi okna velikih hotelov in kavarn ter v širokih polkrogih nad vhodi gleda-lišč. Vlažna megla, ki je visela nad mestom, je za-vila morje luči kakor s pajčolanom in obledela njih svit; le kolosalni napis, katere je mehani-zem razsvetljeval z enakomernim vžiganjem in ugašanjem električnih obločnic mešane barve, so kljubovalno prodirali skozi zavese megle in vsak čas motili človeka, ki se ne zanima za reklame. Iz bližine je prihajal neprijeten vonj po sajah in dimu, ki se je valil iz težko sopočih lokomotiv na tirih železnice Illinois Central. Z jezera je pa bilo slišati hripavo tuljenje parnikov. Neroman-tična slika kraja, ki bi bil lahko lep, da ga niso pokvarili ozkosrčni ljudje.

Na klopi ob širokem hodniku tik promenade na obrežju jezera je sedel Martin Rožnik in rav-nodužno zrl na bleščeca okna nebotičnega poslo-pja, na drugi strani ulice. Zdelo se mu je, da bu-li vanj sto in sto plamenenih oči, ki se hočejo zapičiti v njegovo ranjeno dušo, ali on se ni zga-nil. Ni se brigal, kaj se godi okrog njega in še na misel mu ni prišlo, zakaj sedi tam. O, da — be-žal je sam pred seboj in bil je truden, zato se je hotel odpočiti.

(Dalje sledi).

Kraljica Dagmar.

Zgodovinski roman. Spisal Benet Trebitsky.

Nadaljevanje.

Vnelo se je strašno klanje. . . Bodrei so se branili, s čimur je kdo mogel. . .

Žene so svoje sovraže celo griz-le. . .

Toda že je bila tukaj pomoč. . .

Gospod Strange je prišel na bo-jišče še pred večerom. . . Na nje-govi strani je bil mož v temnem jeklenem oklepu. Danci so se vr-gli na Nemece z neodoljivo silo. . . Sicer so bili utrujeni od celod-nevnega pohoda, mnogim se je tu-di konj zgrudil na tla; toda že prvi napad je spravil čete nem-ških grofov v nered. . .

Mož v temni opravi je zdaj tu, zdaj tam, in videti je bilo, kako je njegov meč zopet in zopet raz-kljal jezdeca od glave do nog in se zaril še v konja.

Neznani vitez je poznal grofe po barvah in vselej nameril na papolajočo perjenico, ki je nato takoj izginila med sovražnimi vr-stami. . .

Pod tujim vitezom se je zgru-dil že tretji konj, toda še ga je bi-lo videti med bojovníki. Dancem je ukazoval vedno tja, kjer so se sovražne vrste pričele tanjšati. . . In predno je začlo sonce, so bi-li nemški grofje grozno poraže-ni. . .

Cvetje porenškega viteštva je ležalo tukaj pokošeno. Ko so uda-rili na kmetake množice, se jim ni niti v sanjah zadelo, da bodo že večera sami poginili na ti zemlji namočeni s potoki nedolžne krvi.

Toda zmaga je bila plačana preveč — preveč drago. . . Očetu Dobrogostu so se izvija-lili na gričku poslednji zdihljaji. Nekoliko ranjenih starejšim se je priplazilo k njemu.

Pod križem, katerega je stiskal v svojih rokah, kakor bi se hotel z njim arovati pred Nemci, je le-žal ubit mož, žreč, ki je bil onidan v gradu Sterenfridovem. . . Križ križ ga je pobil na tla in ga one-svestil, in sami Nemci, katerim je pokazal pot v svojo lastno domo-vino, so ga ubili ter mu najpra-vičnejše poplačali njegovo delo.

Vitez v temni železni opravi je naenkrat obstal. Njegovo nalič-je je bilo sicer še vedno spuščeno, a oči so mu skozi majhne luknji-če vendar videli popolnoma do-bro. Vitez se je hitro sklonil, od-grnil očetu Dobrogostu z čela in z dela obraza pepelnate lasa, priv-dignil mu glavo in mu nepremi-čno gledal v obličje, na katerem je bilo že poznati prvi Moranin poljub.

"Oče Dobrogost. . . Ali me si-lišik, plemeniti starček?"

Vitez v temni, železni opravi je govoril najgladkejšo češčino.

"Vaš za nekaj trenutkov od-pri oči. . . Oče Dobrogost!"

"Ali me nekdo kliče?"

Stari duhovnik je šepetaje zgo-voril to vprašanje in res odprl oči. Toda bile so skaljene, zdelo se je, da so jih zastrli smrtni mrako-vi. . .

"Rojak, oče Dobrogost, te je maščeval nad sovraži."

"Moj rojak. . .!"

Oče Dobrogost je globoko vz-dihnil.

"Iz Češkega. . . moj rojak. . . Poslala je ne Draguška. . . Nikdar več je ne bom videl. . . Moje delo je končano, toda negotovo. . . In za menoj ni niko-gar, ki bi se poprijel mojega de-la. . . čisto nikogar. Žrtvoval sem vse. . . tudi svoje življenje. Moj Bog — in vendar — je delo nego-tovo. . . Ali je res usojeno, da v teh krajih vithejno slovanski gla-sovi? . . . Puščavo vidim. . . stra-šno puščavo — in ti v puščavi grob poleg groba. . . Zakaj nas ta-ko tepeš, o moj Bog. . . Vemili se nas. . . odpusti. . . odpusti vsem. . . Ti si Čeh. . . ti si rojak. . . dober sin svoje domovine. . . vsem nesl od mene pozdrave. . . tudi nji. . ."

Oče Dobrogost je govoril bolj in bolj tiho; njegove oči se še ve-dno niso zjasnile. Ves čas so bile zastrate a tako čudno meglo. . . Sta-roste so klečali okoli njega, roke so imeli sklenjene, na ustnicah molitev in na čelih kri. . . Sem so se priplazile tudi žene in nepobi-ti otroci, in nato se je razleglo po bojišču plakanje, pri katerem sije moral tudi gospod Strange, dasi si je zelo prizadeval, da bi se premagal, stisniti ustnice in spustiti naličje, da bi mu ne opa-tili solza v obeh. . .

Oče Dobrogost je govoril bolj in bolj tiho; njegove oči se še ve-dno niso zjasnile. Ves čas so bile zastrate a tako čudno meglo. . . Sta-roste so klečali okoli njega, roke so imeli sklenjene, na ustnicah molitev in na čelih kri. . . Sem so se priplazile tudi žene in nepobi-ti otroci, in nato se je razleglo po bojišču plakanje, pri katerem sije moral tudi gospod Strange, dasi si je zelo prizadeval, da bi se premagal, stisniti ustnice in spustiti naličje, da bi mu ne opa-tili solza v obeh. . .

"Samo moje delo dokončaj. . . in Bog ti to blagoslovi!"

Oče Dobrogost je utihnil na ve-ke. . .

Okoli se je razprostirala pol-pregledna tema.

Čete so preplašeno molčale. Na misel jim je prihajala Jitreneova

"Oče Dobrogost. . . Ti si daro-val za nas svoje življenje. . . ka-kor nekdanj Križani, katerega si nas učil spoznavati. Kako ti to po-plačamo. . . Ti si žrtvoval samega sebe. . . Kako ti to povrnemo?"

Gospod Strange tega prizora v pričetku ni mogel razumeti. . . Šele ko so otrli sesedeno kri z Dobrogostovih lic, je spoznal, da je to oni duhovnik, ki je poročil njegovega kralja in kraljico. . . Naenkrat mu je prišla v glavo čudna misel, obrnil se je k tju-mu vitezu in spregovoril z najpri-jaznejšim glasom: "Ti si Čeh! — Ti si rojak naše svitile kraljice. . .!"

"Sem; toda pri tvoji časti te prosim, zamolči za sedaj, od kod prihajam. . ."

Obljubljam ti! . . . A dovoli, da naznanim kralju, da je zasluga današnjega dne tvoja. . ."

"Kakor hočeš, gospod Stran-ge!"

"Aj tam prihaja Niklotovič Estrichson. . ."

"Knez Jitreneo! . . . so zaše-petali staroste in si otirali s čel krvave kaplje.

Niklotovič je prihajal z malo-številnim spremstvom. . .

"Naj živi naš knez. . . Naj mnoga leta vlada z danskim kra-ljem bodrski deželci! . . ."

Staroste so mahali s čepkami prihajajočemu v pozdrav, kar najudanejšo so mogli. Tudi že-nam, ki so ubežale nemškemu je-klju, so se oči jasnile in lica rde-čila. Toda kakor bi vsi nekaj po-grešali na njegovi strani, more-biti Jitruško. . . Vedno so ju vi-deli skupaj in vedno so ju vabili pod svoje krove kar najprijaznej-še so mogli. Kako bi vsi radostno pozdravili njegovo soprogo. . . To-da Jitreneo je bil nekako bleđ, o-siveli kakor po dihu Morane, niti dolga ježa mu ni razvela krvi. . . Morebiti so mu Nemci ugrabili so-progo, morebiti jo odvedli v su-ženstvo, morebiti jo oskrunili in nato ubili. . .

Jitreneo se je molče zahvaljeval ranjenecem, molče stisnil kraljev-skemu poveljniku desnico in se molče oziral po bojišču z obličjem, po katerem se je razlila ledena ravnodušnost. . .

"Nemci so zmagnani, toda naše žrtve znatne. . . Tu je oče Dobo-gost. . . prvi apostol tvoje druge domovine. . ."

Jitreneo se je zopet molče sklo-nil in vroče poljubil starega mo-ža na mrzlo čelo. . .

"Moje delo je negotovo. . . ne-gotovo. . . Večni, usmiljeni, pravi-čni Bog. . ."

Oče Dobrogost je govoril že sa-mo šepetaje; za trenotek se je prebudil iz smrtnih mrakov.

"Jaz je dokončam — jaz oče Dobrogost. . ."

"Kdo si?"

"Ta, katerega zakonsko zvezo si bleskoviš pred leti v vaški cerkvi na obrežju vzhodnega morja. . . Jaz dokončam tvoje do-lo, v to se ti zavezujem z neomah-ljivo obljubo. . ."

"Vsi prihajate k meni, katere sem poznal, katere sem ljubil. . . samo dve duši manjkate: Jitrušči-na in Draguščina. . . Kje ste dru-gi, ljubi duši. . . Ena je srečna, v najvišji meri srečna. . . Proslavl-ja jo milijoni. . . spominjali so je bodo na vekov veke. . . In dru-ga. . . Moj Bog, kaj vidim — kaj vidim — kaj vidimo. . . Dobri ljudje! — Kaj je to pred mojimi očmi!"

Oče Dobrogost si je prizadeval, da bi vstal.

Oče Dobrogost si je prizadeval, da bi vstal.

Tuji vitez v temni opravi in Ji-treneo sta mu pomagala. . .

"Grozna prikazen. . . Je že iz-ginila. . ."

Oče Dobrogost si je globoko oddahnil; njegove oči so se od-pri-le, razjasnile in se ozrle naokoli. . .

Na zapadnem obzorju so se po-slednjič posvetile proge solčnih žarkov in nato hitro druga za drugo pobledela. . .

"Videl sem ženo, kateri pravi-jo na severu morská žena. . . bi-la je tako popolnoma podobna e-nemu teh ljubih bitij. . . Plazila se je proti Ringstedu. . ."

"Moja dobra draga žena!"

Jitreneo se je z obema rokama zgrabil za glavo in kričnil, da so konji prestrašena zarezgetali. . .

"Samo moje delo dokončaj. . . in Bog ti to blagoslovi!"

Oče Dobrogost je utihnil na ve-ke. . .

Okoli se je razprostirala pol-pregledna tema.

Čete so preplašeno molčale. Na misel jim je prihajala Jitreneova

soproga in morská žena, ki proti Ringstedu. Samo še to jih obvaruje nebo. . . Na ka-rem obrežju se ji priljubi živ od tod potem ne mara in ne ra. . .

Danci, ki so obvezovali ran-jem težke rane, niso več videli. Plameni bakel so razsvi-tili kraj z medlo svitlobo. . .

Gospod Strange je s tihim so-m dajal vojski ukaze. Vsi ga dobro razumeli, in rogovi bili nepotrebni. . .

Danci so odšli na bližnje čevje in se vtaborili. . .

Očeta Dobrogosta pokoplj-jutri. . .

Pri njem je stal na stra-žez rojak v jekleni opravi re bleak je bilo v svitu bo-mogoče videti daleč naokoli. Meč, ob katerega se je opira-l je vsak trenotek zarival glo-kejšje v zemljo.

Niklotovec je podpiral glav-roko, in na ustnicah je imel prestano besede: "Moja do-bra draga žena!"

Vaščani so slišali zategnj-bešede Niklotovega sinovca in pomilovali iz dna svojih duš, se mu je vendar prigodilo! V dar se ga nikdo ni drznil vpr-ti, kaj mu je. . .

Že se je danilo; toda Jitre-neo je bil še vedno na istem mestu podprto glavo in na ustnicah besedami: "Moja dobra, dr-žena!"

(Nadaljevanje.)

IZ URADA SLOVENSKE AMERIKANKE PATRIJOTIČNE ZVEZE v Zapadni Pennsylvaniji.

Čenjenim rojakom tem potom- jam, da so bili do dne 28. maja l-jeni slednji podpredsedniki v go-odbor S. A. P. Z., ki bodo obenem stopali svojla društva, katerih član-jih je izvolilo v ta namen:

John Simončič za društvo "Zdra-Slovani", št. 56, S. D. P. Z.

Jošip Pavlakovič za društvo "M-Device", št. 35, K. S. K. J.

George Greguráš za društvo "M-Sedem Žalosti", št. 30, K. S. K. J.

Joseph Jantz za Kranjako Slove-Dom v Pittsburghu.

Frank Golob za društvo sv. Jo-št. 12, J. S. K. J.

Ignacij Podvasnik za društvo "kol", S. N. P. J.

Joseph Pogačar za društvo sv. faha, št. 26, J. S. K. J.

George Witkovich za društvo "M-Vasbozete" v Pittsburghu.

George Flajnik za društvo sv. E-št. 15, K. S. K. J.

Joseph L. Bahorich za društvo "Dobri Pastir", št. 49, K. S. K. J.

Frank Kovach za vsa tri društva D. P. Z., S. N. P. J., S. S. P. Z., Pa-Pa.

Frank Schiffrar za društvo sv. bare št. 33, Turtle Creek, Pa.

Louis Supančič za društvo "E-Št. Pa.

Anton Pintar za Moon Run, Pa-okolice.

Prosimo čenjene rojake, da blago-ob vsaki priliki pod